

EXEMPLE DE BUNĂ PRACTICĂ ÎN ACTIVITATEA DE CONSILIERE ȘI ORIENTARE LA CICLUL PRIMAR

INSTITUTOR MĂDAȘ DELIA
ȘCOALA "ION AGÂRBICEANU" CLUJ-NAPOCA

Înregistrarea în școli a unui număr tot mai mare de comportamente nesănătoase și de tulburări emoționale în rândul elevilor sunt indicatori ai faptului că dascălii trebuie să ia serios în calcul modalitățile de armonizare a laturii cognitive a școlărilor cu cea afectivă, atitudinală și comportamentală pentru a forma persoane cu resurse adaptative la solicitările sociale și psihologice ale vieții.

Disciplina Consiliere și orientare vine în întâmpinarea nevoilor fundamentale ale fiecărui școlar și anume: cunoașterea de sine, dezvoltarea personală, relaționarea interpersonală, deprinderea unor tehnici de învățare eficientă, dezvoltarea capacității de a lua decizii și a rezolva probleme, formarea unui stil de viață sănătos.

Consilierea educațională este un proces complex în cadrul căruia se stabilesc unele repere psihoeducaționale pentru sănătatea mentală, emoțională, fizică, socială și spirituală a copiilor. La ciclul primar, și nu numai, în cadrul orelor de Consiliere și orientare se pune accentul pe dimensiunea de prevenție a tulburărilor emoționale și comportamentale, dar și pe cea a dezvoltării personale armonioase și a rezolvării de probleme.

În urma a patru ani de predare a acestei discipline am putut constata la elevi o atitudine pozitivă față de școală, cooperare în cadrul colectivității, comunicare interpersonală, dorința de a-și spune și argumenta părerile, acceptare și respect față de sine și față de ceilalți. Pot afirma așadar că prin metode interactive de grup cum ar fi: învățarea prin cooperare, învățarea prin descoperire, problematizare, jocuri de rol am început construirea unui sistem de valori, convingeri și atitudini pozitive la micii școlari.

Câteva dintre strategiile utilizate le voi prezenta grupate în cinci module tematice ce se pot identifica la nivelul disciplinei Consiliere și orientare la ciclul primar: a) Autocunoaștere și dezvoltare personală; b) Comunicare și relaționare interpersonală; c) Managementul informațiilor și al învățării; d) Planificarea carierei; e) Calitatea stilului de viață.

În cadrul modulului Autocunoaștere și dezvoltare personală am pornit de la ideea că fiecare copil este unic și are o individualitate proprie, iar respectul, aprecierea și recompensa sunt stimuli ce încurajează dezvoltarea personală și previn sau chiar remediază atitudinile și comportamentele deficitare. Iată câteva dintre activitățile prin care am urmărit cunoașterea de sine, formarea imaginii de sine, dezvoltarea stimei de sine pozitive:

1. În fața elevilor am pus mai multe obiecte: carte, radieră, floare, piatră, păpușă, etc.

Fiecare trebuia să aleagă două obiecte și să completeze oral enunțurile:

Acest lucru,, mă reprezintă deoarece

Acest lucru,, nu mi se potrivește pentru că

Colegii au confirmat sau infirmat cele spuse de fiecare prin ridicarea unor cartonașe colorate (de exemplu verde pentru acord, roșu pentru dezacord).

2. Balanța

Fiecare elev a primit un desen cu o balanță și o listă cu câteva însușiri: harnic, indiferent, calm, curajos, modest, sensibil, lent, ordonat, agresiv, prietenos, lăudăros, darnic, egoist, dezordonat, zgârcit.

Am cerut ca să aleagă cuvintele care-l descriu cel mai bine și să le așeze pe talerul potrivit.

3. Emblema mea

Cerința a fost ca fiecare școlar să deseneze emblema personală, alegându-i forma dorită. Aceasta trebuia să conțină și elemente din care să reiasă: culoarea preferată, animalul (planta) îndrăgită, activitatea pe care o face cu mare drag, precum și mâncarea preferată.

4. Ce am de oferit?

În prima parte a activității le-am cerut copiilor să identifice o însușire a lor, un lucru care le prisosește, o învățătură pe care ar putea-o da unui coleg. De asemenea, să găsească o faptă petrecută, o caracteristică de care ar vrea să scape. Aceste elemente au fost notate pe bilețele. Foile cu ceea ce au avut de oferit s-au pus în plicuri, iar cele cu lucrurile care-i stresează sau le creează complexe le-am pus într-un mic coș pentru a fi aruncate. Se discută cum putem scăpa de aceste aspecte cu adevărat.

Pentru al II-lea modul Comunicare și relaționare interpersonală am ales activitățile urmărind: tipurile de comunicare, exprimarea sentimentelor și emoțiilor, autocontrolul, comunicarea asertivă.

1. Locul meu

Jocul s-a desfășurat în perechi. Unul din elevi și-a ales un loc imaginar în care să stea confortabil: casă, mașină, cort, bazin, etc. și s-a instalat în el, în vreme ce celălalt stătea cu spatele. Apoi partenerul s-a întors și a încercat să-i facă o vizită celui aflat înăuntru. Din mimica gazdei musafirul a înțeles când, pe unde și cât are dreptul să se aproprie. Am inversat rolurile în a doua parte a jocului.

2. Cum îi pot înveseli?

Am confecționat niște bilețele pe care am trecut anumite persoane din anturajul elevului: mama, tata, frățiorul, bunica, bunicul, învățătoarea, antrenorul, colegul de bancă, prietenul, etc. Fiecare școlar a extras un bilet și a încercat să găsească modalități de a-i face o bucurie celui al cărui nume era pe bilet (modificarea comportamentului său, oferirea de ajutor, daruri inedite etc.)

3. Ce vă spune numele meu?

Fiecare copil și-a scris pe o bucată de carton, cu majuscule, prenumele sau forma prescurtată a prenumelui așa cum îi place să i se adreseze persoanele din jurul lui. S-au așezat apoi în cerc și fiecare a intrat pe rând în centrul cercului. Ceilalți au găsit însușiri care i se potriveau colegului și aveau inițiale literele din prenume: (de exemplu: GINA – gingașă, inteligentă, neastâmpărată, ageră).

4. Desenul în doi

Acest joc l-am desfășurat în perechi și l-am propus în două variante:

a) Am cerut elevilor să deseneze un copac și o floare, unul ținând din partea de jos a creionului și celălalt din partea de sus. Când lucrarea a fost realizată jumătate am inversat rolurile.

b) Am propus realizarea unui desen fără a preciza tema; fiecare copil s-a gândit la un obiect, dar nu și-au mărturisit intențiile. Unul a început desenul realizând doar o linie, celălalt a continuat cu altă linie sau element până la expirarea timpului. Am analizat lucrările, comparându-le cu ceea ce intenționau să facă.

În modulul al III-lea Managementul informațiilor și al învățării am inițiat activități prin care am urmărit: motivația învățării, modul de căutare și selectare al informațiilor, identificarea a cât mai multe soluții pentru rezolvarea unei probleme.

Câteva dintre aceste demersuri sunt:

1. Am cerut elevilor să completeze enunțurile:

- Vin la școală ca să
- Învăț deoarece
- Răspund la ore pentru că
- Îmi place să iau FB deoarece

2. Titlurile potrivite

Cerința a fost ca elevii să găsească titluri potrivite pentru articole din reviste/ziare, prin care:

- să-i îndemnăm pe copii să scrie corect;
- să le sugerăm să aibă prieteni;
- să-i sfătuim să respecte orele de odihnă;
- să le propunem o alimentație sănătoasă.

3. Ce putem face?

Am prezentat școlarii următoarea situație:

De câteva zile Elena vine la școală cu lecțiile neînvățate și temele nescrise. Nu răspunde la ore, lucrează încet la muncile independente, iar la activitățile în echipă nu-și spune părerea. Doamna învățătoare și colegii au observat comportamentul ei. Joi vor avea test de verificare la matematică. Daniela, colega ei de bancă

Le-am cerut să găsească soluții pentru a o ajuta pe fetiță să obțină un rezultat bun la test.

4. Programul personajului preferat

Activitatea s-a desfășurat pe echipe. Fiecare echipă și-a ales un personaj dintr-o poveste. Imaginându-și că personajul era școlar, au întocmit câte un program zilnic pentru zile lucrătoare, pentru zile de sâmbătă sau duminică, pentru zile de vacanță.

Pentru modulul Planificarea carierei am pornit de la: cunoașterea meseriilor, identificarea activităților preferate, cunoașterea factorilor implicați în determinarea traseului educațional. În acest sens au desfășurat și următoarele activități:

1. Jocul meseriilor

Copiii au confecționat 33 de jetoane: pe 16 dintre ele au desenat o persoană care practică o anumită profesie, pe alte 16 instrumentele de lucru ale acestora, iar pe ultimul au reprezentat "leneșul". S-au format echipe de 4 elevi care au jucat pe rând jocul. S-au împărțit câte patru jetoane la fiecare jucător, aceștia încercând să formeze perechi compuse din persoane care practică meseria și instrumentele lor de lucru. Câștigătorul a primit trei puncte, următorul două puncte, iar cel de-al treilea un punct. Cel care a rămas cu jetonul "leneș" a avut zero puncte, a amestecat, apoi a distribuit din nou jetoanele.

2. Podiumul cu scopuri

Fiecare școlar a desenat un podium și și-a notat pe el scopurile în funcție de priorități.

3. Cea mai îndrăgită meserie

Intr-un plic am pus bilețele cu denumirea unor profesii. Fiecare elev a fost invitat să extragă câte un bilet și să mimeze meseria scrisă pe el. Ceilalți au ghicit meseria și au hotărât locul ei pe o scală de la unu la zece, desenată pe tablă. La sfârșitul jocului s-a observat care e cea mai îndrăgită meserie.

4. Dicționarul ilustrat

Cu elevii clasei a IV-a am realizat un dicționar ilustrat. Fiecare meserie a fost reprezentată prin desen de către copii și, cu ajutorul dicționarului, explicat cuvântul care denumește profesia.

În ultimul modul Calitatea stilului de viață am desfășurat activități care să-l determine pe elevi să-și identifice drepturile și responsabilitățile pe care le au în diferite roluri, să adopte comportamente sănătoase, să conștientizeze diferitele cauze ale comportamentelor violente și să găsească alternative la acestea, să identifice situații în care pot fi de ajutor.

1. Palma mea

Elevii și-au conturat pe o coală albă propria palmă, iar pe fiecare deget au notat o regulă care trebuie respectată pentru a trăi sănătos.

2. Tortul rolurilor

Le-am distribuit elevilor câte un carton rotund, cerându-le să-și imagineze că e un tort. Acesta trebuia împărțit în felii mai mari sau mai mici în funcție de timpul pe care-l ocupă un anumit rol în viața noastră: elev, fiu, coleg, prieten, nepot, frate, sportiv, dansator, pieton, creștin, etc.

3. Cerul vieții

Activitatea s-a desfășurat utilizând trei simboluri: soare, cer senin, nori. Le-am prezentat școlărilor câteva situații ipotetice și ei trebuiau să noteze dacă în asemenea situații pot oferi ajutor (soare), dacă se descurcă singuri (cer senin) sau dacă cer ajutor (nori).

- a) Tu și frățiorul tău trebuie să vă treziți dimineața la ora 7.
- b) Ai primit o temă grea la matematică.
- c) Ai de făcut câteva cumpărături.
- d) Ai luat un S la testul de limba română.
- e) Se organizează o excursie, dar tu și încă doi colegi nu aveți destui bani.
- f) O colegă te împinge și cazii în curtea școlii.

4. Cel mai împovărat

Am enumerate pe rând câteva lucruri dintr-o locuință, iar copiii au notat prima persoană care le-a venit în minte la auzul denumirii obiectului. (de exemplu: birou – eu, aragaz – mama, aspirator – tata). La sfârșit am întocmit un clasament, constatând cine are mai multe responsabilități în casă și cum ar putea fi modificată situația, dacă a fost cazul.

Jocurile prezentate mai sus sunt doar secvențe din demersurile didactice organizate la clasă. Fiecare din ele poate fi propus elevilor așa cum a fost descris sau poate servi ca bază de construire a altor activități.

Lucrând astfel vom ajuta cu siguranță elevii să-și clarifice, să conștientizeze și să-și formeze sistemul personal de valori.

Bibliografie:

Băban, A., *Consiliere educațională, Ghid metodologic pentru orele de dirigenție și consiliere*, Imprimeria Ardealul, Cluj-Napoca, 2001.

Lemeni, G.; Mihalca, L.; Mih, C., *Consiliere și orientare, ghid de educație pentru carieră*, Editura ASCR, Cluj-Napoca, 2005.